

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики
Протокол № 1 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

МАКРО- І МІКРОЕКОНОМІКА

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**
Спеціальність **076 Підприємництво та торгівля**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

Статус дисципліни **обов'язкова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробники:

к. е. н., доцент

к. е. н., доцент

Михайло БРІЛЬ

Олександр ПОНОМАРЕНКО

Завідувач кафедри
державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики

Гарант програми

Наталія ГАВКАЛОВА

Аліна ЛИТВИНЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

Сучасні умови господарювання потребують глибокого розуміння та вміння аналізувати тенденції соціально-економічного розвитку, ґрунтовного осмислення трансформаційних перетворень, що можливо лише за умови пізнання фундаментальних основ функціонування і розвитку економіки на таких рівнях – підприємства, галузевому, національному. Актуальність вивчення макро- і мікроекономіки спирається на необхідності остаточного формування та подальшого розвитку національної соціально-економічної моделі на всіх рівнях господарювання.

Навчальна дисципліна «Макро- і мікроекономіка» має важливе значення для майбутнього фахівця, оскільки дозволяє отримати надійний фундамент знань механізму функціонування економіки на всіх рівнях господарювання, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою; дістати вмінь та навичок з моделювання поведінки суб'єктів ринкової економіки, апробованих економічною практикою; отримати певні компетентності для формування успішної практичної діяльності.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань теорії та практики щодо механізму функціонування національної економіки на основі макро- та мікроекономічних теорій, концепцій, моделей, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою й апробованих економічною практикою і набуття відповідних професійних компетентностей, що забезпечують формування соціально-економічної поведінки.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння основ функціонування і розвитку економіки на таких рівнях – підприємства, галузевому, національному;
- апробоване економічною практикою моделювання поведінки суб'єктів ринкової економіки в сучасних умовах господарювання.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес регулювання економічних процесів на таких рівнях господарювання – підприємства, галузевому, національному в сучасних умовах для подальшого соціально-економічного розвитку держави.

Предметом навчальної дисципліни є сучасні концепції, методичні підходи щодо регулювання економічних процесів на макро- та мікрорівнях.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH2	ЗК2, СК2
PH5	ЗК6, СК5
PH11	ЗК2, ЗК10, СК1, СК9
PH12	ЗК8, СК2
PH17	ЗК8, СК7

де, PH2.Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

PH5.Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

PH11.Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

PH12.Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

PH17.Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ЗК 2.Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8.Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10.Здатність діяти відповідально та свідомо.

СК1.Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК2.Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК5.Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності

СК7.Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК9.Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні проблеми мікроекономіки

Тема 1. Корисність економічного блага. Економічний вибір. Аналіз поведінки споживача

1.1. Предмет мікроекономіки. Роль мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Нормативна і позитивна мікроекономіка. Сучасний інструментарій мікроекономічного аналізу. Взаємозв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами.

1.2. Корисність. Криві байдужості: сутність, особливості побудови та взаємозв'язок із корисністю товару. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності. Уподобання споживача. Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих байдужості.

1.3. Гранична норма заміщення. Рівновага споживача. Бюджетне обмеження споживача. Зміна бюджетної лінії. Зміна цін та її вплив на бюджет споживача. Рівновага споживача.

1.4. Реакція споживача на зміну доходу та цін товарів. Крива "дохід-споживання".. Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Крива "ціна-споживання". Побудова кривої індивідуального попиту споживача. Поняття звичайних товарів і товарів Гіффена.

Тема 2. Закони попиту та пропозиції у ринковій економіці

2.1. Ринковий попит. Ринковий попит як сума індивідуальних попитів (означення, побудова графіків). Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз).

2.2. Пропозиція та основні фактори, що впливають на динаміку пропозиції. Ринкова пропозиція. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Взаємодія попиту та пропозиції.

2.3. Ринкова рівновага. Ринкова ціна та ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення ринкової рівноваги. Вплив зміни попиту та пропозиції на рівновагу, взаємодія змін попиту та пропозиції. Виграш споживача та виробника.

2.4. Еластичність попиту та пропозиції. Поняття "еластичності" для загального випадку. Основні властивості еластичності. Чинники цінової еластичності, особливості їх впливу. Еластичність попиту. Методики обчислення коефіцієнта еластичності попиту. Обчислення коефіцієнта еластичності для "нормальних" та "неякісних" товарів. Еластичність пропозиції. Фактори впливу на еластичність пропозиції.

Тема 3. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель підприємства. Витрати виробництва і прибуток

3.1. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин. Фактори виробництва та їх класифікація. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів. Миттєвий, коротко- та довгостроковий періоди функціонування підприємства. Мотивація поведінки фірми.

3.2. Виробнича функція. Виробнича функція з однією змінною. Закон спадної продуктивності змінного фактора виробництва. Поняття та параметри виробничої функції. Основні властивості виробничих функцій. Двофакторна виробнича функція. Закон спадної продуктивності факторів виробництва. Виробнича функція з двома змінними. Ізокванти й ізокости. Карта ізоквант. Гранична норма технічного заміщення. Границі заміщення факторів.

3.3. Поняття і види витрат. Витрати виробництва у короткотерміновому та довготерміновому періоді. Концепції витрат виробництва. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні; внутрішні та зовнішні витрати. Трансакційні витрати. "Нормальний прибуток" як елемент витрат. Постійні, змінні, сукупні, середні та граничні витрати. Закон зростаючих граничних витрат. Криві довготермінових витрат та їх види. Рівновага виробника: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Позитивний, нейтральний та негативний ефект масштабу. Фактори, що визначають ефект масштабу. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації.

3.4. Сутність і види прибутку. Сутність прибутку. Функції прибутку. Теорії прибутку. Основні напрями використання прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток. Правило мінімізації витрат за умови заданого обсягу виробництва. Правило максимізації прибутку. Загальний, середній і граничний дохід. Сутність і вимірювання прибутку підприємства. Показники діяльності сучасних підприємств.

Тема 4. Теорія ринкових структур

4.1. Ринок досконалої конкуренції. Модель досконалої конкуренції та її характерні ознаки. Умови виникнення досконалої конкуренції. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Переваги і недоліки ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування. Рівновага конкурентної фірми у короткостроковому та довгостроковому періоді. Типи поведінки фірми в умовах досконалої конкуренції: максимізація прибутку, мінімізація витрат, припинення виробництва (графічно). Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Сукупний, середній та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми. Точки критичного обсягу виробництва. Умови довгострокової рівноваги. Крива довгострокових середніх витрат. Максимізація прибутку в коротко- і довготерміновому періодах.

4.2. Монопольний ринок. Модель чистої монополії та її характерні ознаки. Характерні ознаки недосконалої конкуренції. Визначення монополії.

Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Двостороння монополія. Монопсонія. Диверсифікація виробництва. Монопольна влада. Джерела монопольної влади. Монопольна ціна. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва (графічна, та алгебраїчна інтерпретація). Пропозиція фірми-монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація. Демпінг. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії. Державне регулювання монопольної діяльності. Антимонopolна політика: основні принципи механізм дії. Особливості монопольної політики в Україні.

4.3. Ринок монополістичної конкуренції. Модель ринку монополістичної конкуренції та її характерні ознаки. Умови виникнення монополістичної конкуренції. Ознаки монополістичної конкуренції. Механізм монополістичної конкуренції. Ціноутворення і визначення обсягів виробництва в умовах монополістичної конкуренції у коротко- та довгостроковому періодах. Визначення ціни. Роль реклами у визначенні ціни. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки. Вплив реклами на обсяги виробництва та витрати. Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції.

4.4. Олігополістична структура ринку. Ціноутворення і визначення обсягів виробництва в умовах олігополії. Олігополія, її сутність та основні ознаки. Показники концентрації ринку. Причини олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: сутність моделей Курно та Бертрана. Дилема ув'язненого. Олігополістичне ціноутворення.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми макроекономіки

Тема 5. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

5.1. Предмет мікроекономіки. Роль мікроекономіки. Місце макроекономіки в системі економічних наук. Визначення макроекономіки. Макроекономічний підхід дослідження економічних процесів і явищ. Агрегування. Предмет, об'єкт і суб'єкти макроекономіки. Взаємодії між економічними суб'єктами. Мета макроекономічного розвитку. Економічне зростання, економічна ефективність, економічна свобода. Цілі макроекономіки. Державне регулювання економіки. Основні методи макроекономіки.

5.2. Валовий внутрішній продукт (ВВП) і методи його обчислення. Валовий національний дохід (ВНД). ВВП. Кінцева продукція. Проміжна продукція. Номінальний і реальний ВВП. Динаміка реального обсягу виробництва й динаміка рівня цін. Агреговані індекси: споживчих цін, (Ласпейреса); дефлятор ВВП (Пааше); індекс Фішера. Методи виміру ВВП. Виробничий метод, метод кінцевого використання, розподільний метод. Складності підрахунку ВВП. Тіньове виробництво. Незаконне виробництво. Виробництво в неформальному секторі. Виробництво домашніх господарств для власного кінцевого використання.

5.3. Основні макроекономічні показники доходу. Національне багатство. Національне багатство (НБ) та його структура. Основні

макроекономічні показники доходу. Національний дохід. Чистий національний дохід. Чисті непрямі податки, непрямі податки на бізнес, субсидії бізнесу. Нарахування на соцстрах, податки на прибуток корпорацій, чистий відсоток з боргу, державні трансферти й виплати домогосподарствам, трудові доходи, розподілені прибутки, індивідуальні прибуткові податки громадян.

5.4. Циклічність та економічне зростання. Економічне зростання та економічний розвиток. Соціально-економічний розвиток. Джерела та фактори економічного зростання. Виробнича функція. Економічний цикл та його види. Фази циклу. Сучасні економічні цикли.

Тема 6. Споживання домогосподарств та приватні інвестиції

Макроекономічна рівновага

6.1. Споживання, заощадження, інвестиції. Домогосподарство, його функції. Формування особистого доходу домогосподарства. Споживання та збереження домогосподарств. Функція споживання. Автономне споживання. Функція заощадження. Автономні заощадження. Середня схильність до заощадження. Гранична схильність до заощадження. Середня схильність до споживання. Гранична схильність до споживання. Гранична схильність до заощадження. Інвестиції. Інвестиційний попит підприємств. Валові й чисті інвестиції. Амортизація. Автономні й індуковані інвестиції. Необхідність втручання держави в регулювання економіки. Визначення мультиплікаційного ефекту в економіці. Мультиплікатор інвестицій.

6.2. Макроекономічна рівновага “AD – AS”. Агреговані показники. Загальний рівень цін. Сукупний попит (AD) як ВВП по видатках. Крива сукупного попиту та причини її негативного нахилу. Цінові фактори сукупного попиту. Ефект багатства або ефект реальних касових залишків. Ефект процентної ставки. Ефект імпорتنих закупівель. Нецінові фактори сукупного попиту. Сукупна пропозиція (AS). Крива сукупної пропозиції. Поводження економіки в короткостроковому та довгостроковому періодах. Сінтез класичної й кейнсіанської теорій поглядів на криву сукупної пропозиції. Цінові й нецінові фактори сукупної пропозиції. Механізм формування рівноважного обсягу національного виробництва й рівноважного рівня цін. Макроекономічна рівновага. Модель AD-AS як базова модель економічної рівноваги.

6.3. Модель макроекономічної рівноваги „витрати-випуск”. Механізм моделі «витрати-випуск». Сукупні видатки у ролі сукупного попиту. ВВП в ролі сукупної пропозиції. Формування економічної рівноваги. Графічне представлення моделі «витрати-випуск». Змінення товарних запасів.

6.4. Модель макроекономічної рівноваги «вилучення» -«ін'єкції». Механізм моделі «вилучення-ін'єкції». Визначення понять «вилучення» та «ін'єкції». Приватна економіка. Заплановані та незаплановані інвестиції. Визначення рівноважного ВВП. Модель «вилучення-ін'єкції» у випадках закритої регульованої економіки та відкритої економіки.

Тема 7. Макроекономічна нестабільність. Банківська система

7.1. Ринок праці. Групи населення згідно економічної активності. Зайняті та безробітні. Безробіття як соціально-економічне явище та індикатор макроекономічної нестабільності. Повна зайнятість та природне безробіття. Циклічне безробіття. Потенційний та фактичний ВВП. Рівень безробіття як основний показник ринку праці. Соціальні наслідки безробіття. Економічні наслідки безробіття: закон Оукена. ВВП розрив. Попит та пропозиція праці. Рівновага на ринку праці. Основні функції ринку праці. Державна політика регулювання зайнятості населення. Крива.

7.2. Інфляційний механізм. Інфляція як основний індикатор макроекономічної нестабільності. Причини інфляції, види її проявлення та класифікація. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Рівень інфляції. Темпи росту цін і приросту цін. Індекс інфляції. Інфляційні очікування. Дефляція і дезінфляція. Соціально - економічні наслідки інфляції. Втрати від інфляції для населення. Інфляційний податок. Антиінфляційна політика держави.

7.3. Механізм функціонування грошового ринку. Поняття грошового ринку. Попит, пропозиція, рівновага на грошовому ринку. Процентна ставка. Номінальна та реальна процентні ставки. Грошова маса. Грошові агрегати. Грошова база. Норма резервування. Банківський мультиплікатор. Грошовий мультиплікатор. Вплив держави на грошовий ринок.

7.4. Банківська система й грошова пропозиція. Поняття банківської системи та її структура. Два рівні банківської системи та їх функції. Значення Головного банку країни. Функції та інструменти Головного банку країни. Комерційні банки та їх функції. Пасивні та активні операції. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи та їх форми.

Тема 8. Державна політика регулювання економіки та зовнішньоекономічна політика

8.1. Державна політика регулювання економіки. Функції держави з регулювання економіки. Показники рівня економічного розвитку. Якість життя. Тривалість життя людини; дохід на душу населення; рівень зайнятості; ступінь реалізації прав людини; стан навколишнього середовища. Фіскальна політика. Інструменти фіскальної політики. Державний бюджет. Бюджетний дефіцит: фактичний, структурний, циклічний. Монетарна політика, її цілі та інструменти. Регулювання курсу національної валюти. Політика дешевих або дорогих грошей.

8.2. Валютний курс. Валюта. Конвертованість валюти. Валютний курс. Валютне котирування. Номінальний й реальний валютні обмінні курси. Валютний ринок. Регулювання валютного ринку. Інтервенції. Адміністративний і ринковий механізм курсоутворення. Фіксований, гнучкий валютні курси. Валютна система.

8.3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності держави. Платіжний баланс та його структура. Сальдо платіжного балансу. Макроекономічне корегування. Зовнішньоекономічна політика держави. Протекціонізм. Державне регулювання зовнішньоторговельних відносин.

Державне регулювання руху капіталу. Валютне регулювання та валютний контроль.

Перелік практичних (семінарських) завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Практичне завдання 1.	Аналіз поведінки споживача. Моделювання поведінки споживача. Графічний аналіз і побудова кривих “дохід-споживання” та “ціна-споживання”.
Тема 2. Практичне завдання 2.	Визначення коефіцієнтів еластичності попиту та пропозиції, їх види. Точковий та дуговий коефіцієнти еластичності. Практичне значення еластичності.
Тема 3. Практичне завдання 3.	Обґрунтування оптимальних економічних рішень виробників щодо обсягів виробництва та мінімізації витрат.
Тема 4. Практичне завдання 4.	Обґрунтування оптимальних економічних рішень фірм щодо обсягів виробництва та цін продажу продукції за різних типів ринкових структур.
Тема 5. Практичне завдання 5.	Ділова гра «Ефективність функціонування національної економіки». Міні-тренінг «Кругообіг доходів і видатків».
Тема 6. Практичне завдання 6.	Механізм моделі «вилучення-ін'єкції». Визначення понять «вилучення» та «ін'єкції». Приватна економіка. Визначення рівноважного ВВП.
Тема 7. Практичне завдання 7.	Два рівні банківської системи та їх функції. Комерційні банки та їх функції. Пасивні та активні операції. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи та їх форми.
Тема 8. Практичне завдання 8.	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 - 8	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 2-5, 7-8	Вивчення нормативної бази України
Тема 2 - 8	Підготовка до практичних занять
Тема 1 - 8	Підготовка до екзамену

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни доцільно використовувати: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу; евристичний метод; дослідницький метод.

Для активізації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів застосовуються: проблемні лекції (т.1), диспут (т.2, 4-6, 8), бесіди (т. 3, 6-8), презентації (т.1-8), моделювання професійних ситуацій (т.3), кейс-стаді (т.4, 7-8), дебати (т. 2, 4, 8).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (20 балів), експрес-опитування (10 балів); письмова контрольна робота (10 балів), колоквіум (20 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Підприємництво та торгівля»
Освітньо-професійна програма «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».
Навчальна дисципліна «Макро- і мікроекономіка»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (10 балів)

1	Що являється предметом макроекономіки? 1) механізм функціонування національної економіки; 2) поведінка окремих економічних агентів - домашніх господарств і фірм; 3) механізм прийняття економічних рішень на рівні домашніх господарств і фірм в заданих економічних умовах; 4) механізм управління організацією.
2	Чистий експорт є позитивним, коли: 1) експорт більший за імпорт; 2) експорт зменшується, а імпорт зростає; 3) експорт та імпорт зменшуються; 4) імпорт більший за експорт.
3	Ефект витиснення передбачає, що: 1) споживання товарів і послуг зростає, а обсяг інвестицій скорочується; 2) зростання державних витрат призводить до зменшення приватних інвестицій; 3) імпорт витісняється вітчизняними товарами; 4) зростання приватних інвестицій призводить до зменшення державних витрат.
4	Якщо пропозиція товару нееластична, а попит на нього скорочується, то загальний виторг продавця: 1) зростає; 2) скорочується; 3) скорочується у тому випадку, якщо попит є еластичним; 4) скорочується у тому випадку, якщо попит є нееластичним;
5	Які можливі заходи для запобігання або обмеження монополізації ринку? 1) Антимонопольне законодавство та регулювання. 2) Формування конкурентних ринків та посилення конкуренції. 3) Розбивання монополій на менші компанії. 4) Всі вищенаведені варіанти
6	Якщо будь-яка кількість товару продається за однаковою ціною, то попит на цей товар є: 1) абсолютно нееластичним; 2) абсолютно еластичним; 3) еластичним; 4) нееластичним;

7	Відповідно закону Оукена, перевищення фактичного рівня безробіття на 2% над його природним рівнем означає, що відставання фактичного ВВП від потенційного при $\beta = 2,5$ дорівнює: 1) 6%; 2) 5%; 3) 2%; 4) 2,5%.
8	Яке із зазначених нижче значень коефіцієнта еластичності за доходом відноситься до товарів першої необхідності? 1) менше 0; 2) більше 0, але менше 1; 3) більше 1; 4) дорівнює одиниці;
9	Цінова еластичність попиту буде зростати зі збільшенням тривалості періоду, протягом якого пред'являється попит, тому що: 1) доходи споживачів збільшаться; 2) відбудеться зрушення вправо кривої попиту; 3) зросте загальний рівень цін; 4) споживачі зможуть придбати товари-замінники;
10	Скорочення пропозиції товару веде до збільшення: 1) попиту на взаємодоповнюючі товари; 2) загального виторгу продавця, якщо попит на товар є еластичним за ціною; 3) загального виторгу продавця, якщо попит на товар є нееластичним за доходом; 4) попиту на цей товар;

Завдання 2 (тестове). (9 балів)

1	Попит та пропозиція на обіди в їдальні описуються рівняннями: $Q_d = 2\,400 - 100P$, $Q_s = 1\,000 + 250P$. Визначте рівноважну ціну і кількість обідів, які було продано за такою ціною. 1) 12 у. о. та 2000 2) 6 у. о. та 3000 3) 5 у. о. та 500 4) 4 у. о. та 2000
2	Рівень фактичного безробіття становить 8%, природного – 6%. Фактичний ВВП складає 1150 млрд. у. о. Визначте реальний ВВП. 1) 1210,5 млрд. у. о. 2) 1213,6 млрд. у. о. 3) 1230,5 млрд. у. о. 4) 1231,4 млрд. у. о.
3	Якщо ціна товару виросла з 1,5 у. о. до 2 у. о., а обсяг попиту скоротився з 1000 до 900 одиниць, то коефіцієнт цінової еластичності дорівнює: 1) 3,00; 2) 2,71; 3) 0,37; 4) 0,33;

Завдання 3 (діагностичне). (9 балів)

Економіка країни характеризується такими даними: фактичний ВВП (Y) становить 3800 гр. од.; гранична схильність до споживання (c') — 0,8; потенційний ВВП (Y^*) 4300 гр. од..

1. Як мають змінитися урядові витрати (G), щоб економіка досягла стану рівноваги за умови повної зайнятості (за інших незмінних умов)?

2. Як має змінитися величина податкових надходжень, якщо інші показники стабільні, аби економіка досягла стану рівноваги за умови повної зайнятості?

Завдання 4 (діагностичне). (12 балів)

Потенційний ВВП країни в 2022 р. склав 100 млрд у. о., фактичний ВВП — 90 млрд. у. о. Попри заходи уряду, у 2023 р. фактичний ВВП країни скоротився на 10 %, а фактичний рівень безробіття зріс на 3 %.

Група аналітиків Центру стратегічних досліджень пояснили таку динаміку макроекономічних показників тим, що коефіцієнт реагування ВВП на зміну циклічного безробіття країни не відповідає коефіцієнту, визначеному

А. Оукеном. Визначте природний рівень безробіття для цієї країни й значення коефіцієнта Оукена, що отримали аналітики Центру стратегічних досліджень для економіки країни

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики

протокол № _____ від « ____ » _____ 20__ р.

Екзаменатор

к.е.н., доц. Бріль М. С.

Зав. кафедрою

д.е.н., проф. Гавкалова Н. Л.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове). (10 балів)

За кожний правильний тест – 1 бал.

Завдання 2 (тестове). (9 балів)

За кожний правильний тест – 3 бала.

Завдання 3 (діагностичне). (9 балів)

1 – правильне представлення та використання методичного апарату (зокрема формул);

4 – вміння обґрунтувати вибраний метод;

4 – вміння втілення інструментів за визначеною стратегією;

1 – наявність висновку щодо проведеного аналізу.

Завдання 4 (діагностичне). (12 балів)

4 – вміння аргументувати відповідь з використанням послідовного аналізу наданої економічної ситуативної композиції;

- 5 – пояснення відповіді за допомогою графічного або алгебраїчного представлення наданої економічної ситуативної композиції;
2 – правильність побудови моделі;
1 – логіку та ґрунтовність наведених висновків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. The Fundamentals of Economics [Electronic resource] : textbook for self-study / L. Ukrainka, M. Mashchenko, I. Lisna [et al.] ; under the edit. M. Mashchenko; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. - E-text data (910 КБ). - Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2021. - 163 p. : il. - The title screen. - Referenc.:p.162-163.- Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26379>
2. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 214 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27811>
3. Macroeconomics [Electronic resource] : textbook / M. Bril, O. Klimenko, O. Ponomarenko et al. – Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2020. – 237 p. (English) -Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24100>
4. Політична економія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, І. Ф. Лісна [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (3,09 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 279 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 273-278. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22562>
5. McConnell C. R. Economics : principles, problems, and policies / C. R. McConnell, S. L. Brue. – Boston : McGraw-Hill/Irwin, 2008. – 818 p.

Додаткова

6. Tikkanen, Roosa, and Melinda K. Abrams. 2020. “U.S. Health Care from a Global Perspective, 2019: Higher Spending, Worse Outcomes?”. The Commonwealth Fund, Issue Brief, January 30, 2020. Trades Union Congress. 2020. “Amazon Warehouse Worker Takes Eight Weeks to Earn What Bezos Makes in a Second, says TUC.” <https://www.tuc.org.uk/news/amazon-warehouse-worker-takes-eight-weeksearn-what-bezos-makes-second-says-tuc>
7. Xu, Chenggang. 2021. Demystifying China's Economic Miracle. Institute for New Economic Thinking, video resources. <https://www.ineteconomics.org/perspectives/videos/demystifyingchinas-economic-miracle>.
8. Sargent T. J. Macroeconomics at the Service of Public Policy / T. J. Sargent, J. N. Vilmunen. – Oxford : Oxford University Press, 2013. – 326 p.

9. Frydman R. Rethinking Expectations: the Way Forward for Macroeconomics / R. Frydman, E. S. Felps. – Princeton : Princeton University Press, 2012. – 309 p.

10. Теоретико-методологічні засади формування національної економічної системи в умовах інтеграції у світове господарство [Електронний ресурс] : монографія / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Бріля. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 208 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21023>

11. Макро- і мікроекономіка. Методичні рекомендації до практичних робіт для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / укл. М. А. Мащенко, О. О. Пономаренко, Н. О. Степаненко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (263 КБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. - 57 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24906>

Інформаційні ресурси

12. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). Розміщено: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=8882>

13. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

14. Міністерство фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/>.

15. Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua>.

16. Статистика України : науковий журнал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua.